

AAM de
eten van
a wordt.
a mensch
De man
de booze
net zeven
zelf, dan
de leeg-
(zoo be-
dien
teer-
tot haar
enauwen-
tegen
en zal
geven
och in

het peilen
den dood:

kwad in l.
SMELIK.

an K. S.

LEVEN

le zonde,
eloovigen

t in het-
zijn volk
ds Naam

God de
tegenover
id of Ge-

eld werd
Synodale
eschreven
sing van
wijziging
arden
gewe-
d aan
onen
daar-
ach-
il tot
edwon-

ande ons
God zon-
ijke inzet-
erwer-
o menige
van vrees,
in kerken
losmaken
rking des
gierigheid
tus op de
rde zacht-

i voor de
voor den
schap dar
an menige
kerkelijke
roepen
maar in
en Goël,
ten wordt,
oodvonnis
afdrupte,

wege zich
schen alle
en, die de
te zijn bij
tijke wijze
eschiedde,
an allerlei
op kerke-

Bergh ook
en bekee-

ldadigheid
deze juist
menigene
kerk eerst
onken, hoe

uigenis in
es gezegd,

„hoe we zoo laf en zoo trouweloos konden zijn, om ons nog zoo door onzen God te laten slepen". Welke kerk moet dit niet beamen? Hoe heeft dikwijls de vrees voor schorsing of het voorbeeld van anderen gewerkt, wat uit gehoorzaamheid aan Gods Woord reeds veel vroeger had moeten geschieden?

Ja wordt thans niet duidelijk, hoe tengevolge van jarenlang tuchteloosheid en stilzwijgen, de gemeente dermate onbekend is met de gruwelen der organisatie en ontwend aan de gezonde kerkregering, dat velen na de verlossing evenals geredde dieren weder den brandenden stal of als vrijgelaten slaven de oude boeien weder opzoeken? In hoe menige gemeente ondervond de kerkeraad juist tegenstand van hen, die reeds lang kerkelijk behandeld moesten geweest zijn, of ten minste in hun ambt door anderen vervangen!

En toch, om nog meer redenen hebben wij met het volk uit Jeremia 3:25 te betuigen: „Wij liggen in onze schaamte en onze schande overdekt ons."

Verstaat de gemeente het wel, dat de vijandige houding van tal van leeraren mede een gevolg is van de onverschilligheid der kerken omtrent de wijze hunner opleiding, en dat, ware 50 jaar geleden de stichting eener Gereformeerde Universiteit begonnen, zij die thans vervolgen wellicht pleitbezorgers der zuivere beginselen op kerkrechtelijk gebied geweest zouden zijn?

Wordt er wel smart gevoeld over tegenstand of weifeling van broeders, met wie men overigens in één geloof verbonden is, en wordt wel een antwoord gezocht op Israëls kreet in Richteren 21: „O HEERE, God van Israël! Waarom is dit geschied in Israël, dat er heden een stam van Israël gemist wordt?"

Bestaat niet het gevaar, dat menige Kerkeraad het deel der gemeente, dat niet medegaat met de Reformatie, zich niet meer op de ziel gebonden voelt, en wanhoopt dat ooit langs den weg van verootmoediging en geestelijke worsteling nog eens dergelijke verbroedering kan volgen, als tusschen Juda en Benjamin volgde na de verootmoediging en tuchttoefening in Richteren 20 beschreven?

En hoe meent men in tal van gemeenten door een enkel schrijven aan den Kerkeraad jaren lang verzuim in gebed of waarschuwing als te vergoeden, terwijl soms te ongevoelig de pijnlijke ofschoon noodzakelijke scheur getrokken wordt!

Wordt niet ten gunste van de „vrijmaking" der Kerken te veel nadruk gelegd op volle lokalen, ruime collecten, nieuwe hulpkerken en vergeten dat juist de H. Schrift in Lukas 12:1, Micha 6:7, 8, Jes. 66:1, 2 daartegen waarschuwt en vooral op de verbrijzeling des harten, het recht doen en op persoonlijke barmhartigheid wijst, en ook Art. 29 der Belijdenis andere merktekenen der Gereformeerde Kerken en der Christenen noemt?

En omgekeerd, hoe menigeen, die alléén of met slechts enkelen in stad of dorp de bekeering zijner Kerk wenscht, wanhoopt daarna, vergetend dat zoo krachtige belofte ligt in Matth. 18:20: „Waar twee of drie vergaderd zijn in Mijnen Naam, daar ben Ik in het midden van hen!" en dat juist op het gebed van één Nehemia, één David, één Samuël of één Mozes, de HEERE de grootste verlossingen of hervormingen schonk.

En waar het kwam tot kerkelijk optreden, hoe hebben wij dan als kerkeraadsleden allereerst te vragen, of niet veel tot verootmoediging stemt!

Is niet menige teleurstelling of nederlaag gevolg ook van nog verborgen afgoden of gekoesterde lievelingszonden?

Laten Predikanten en Ouderlingen, maar ook gemeentelieden niet vergeten, dat gierigheid en vergoeding van het schepsel, hoerij en onbezonnen huwelijken, pronkzucht en tuchteloosheid in het huisgezin de grootste jammeren over Volk en Kerk brachten.

Denk aan Jacob (Genesis 34) en Achan (Jozua 7); David (2 Samuël 12) en den Leviet van Richt. 19; Hiskia (2 Kon. 20) en Eli (1 Samuël 3).

Wordt niet in menige onzer kerken ongeregeld kerkeraadsvergadering gehouden, en, indien het geschiedt, vergeten eerst op elkander tucht te oefenen, alvorens men tegenover de gemeente optreedt?

Wijden de Bedienaren des Woords thans vooral genoegzame studie en gebed aan hunne heerlijke taak; gaan de Ouderlingen niet menigmaal voort in de sleur door de organisatie, helaas, begunstigd, maar thans verboden; en wordt door Diakenen niet te vreesachtig soms de zorg voor meerdere armen op zich genomen, terwijl vergeten wordt, dat juist wanneer werkelijk weder eens opoffering voor armen, weezen, weduwen en zieken door Gemeente en Diaconie geschiedt, mag, zoowel geestelijke zegen als tijdelijke welvaart aanstaande is?

Oefenen de gemeentelieden thans vooral tucht op elkander uit, en vermaant men ook tegenstanders, of trad verbittering voor deernis, en onverschilligheid voor vertrouwen op Gods belofte in de plaats?

Ja, is er waarlijk geestelijk leven en godzaligheid? Bestaat niet het gevaar, dat het op den voorgrond stellen van het Koninkrijk ambt onzes dierbaren Middeelaars sommigen het Hoogepriesterschap aan de oogen onttrekt, en wordt niet in menige kerk hijgend uitgezien naar het neerdruppelen van genade en vrede, waar men thans juist in het besef van Gods ont-

PSALM 9:16-21

(Vertaling N.B.G.)

De HEER, die volken richten zal,
Hij steld' hun kuil hen zelf tot val;
hun voet verwarde in de netten,
die zij verborgen voor mij zetten.

De HEERE, die Zich kennen deed,
handhaafde 't recht en keerde 't leed;
de goddelooze ligt in banden,
verstrikt in 't werk van eigen handen.

De goddeloozen worden slijk, *)
zij keeren om naar 't doodenrijk;
de volkeren, die God niet eeren,
Zijn grimmigheid zal hen verteren. **)

Sta op, HEER, gun den sterveling
geen zegepraal in dit geding.
Laat toch de hoop der ootmoed weten:
voor goed blijft d'arme niet vergeten.

De volken voor uw aangezicht,
jaag, HEER, hun schrik aan in 't gericht,
dat zij hun trotsche hart vergeten ***)
en zich weer stervelingen weten.

A. v. B.

*) Ps. 18:43.
**) Ps. 59:14.
***) Ps. 101:5.

fermende weldaden te meer behoefte gevoelt, om ook zijn kerkelijke, huiselijke en persoonlijke schuld weggenomen te zien door het bloed des Lams?

En waar de strijd voor de eere van Gods Woord en het Herderschap van Christus over Zijne kerken gevoerd wordt, zijn onze wapenen wel immer heilig, onze drijfveeren wel zuiver en handelen wij in het geloof dat de wereld overwint?"

Zoo sprak, predikte, betuigde Van den Bergh.

Het was hem waarlijk om reformatie der kerk te doen. Maar ook ten opzichte daarvan waarschuwde hij voor zelfbedrog.

Hoer hem getuigen!

„Er is een valsche en een echte bekeering, geveinsd en oprecht geloof; alzoo is er ook valsche en echte reformatie. De Satan maakt al wat goed is na. Zoo ziet hij ook gaarne eene Kerk „gereformeerd", mits niet door den Heiligen Geest en naar Gods Woord.

Waarom zit nu het verschil?

Er is een reformatie die uit bitterheid tegenover het onrecht van anderen ontsproot; en eene andere, die uit droefheid over eigen schuld aan het bestaan van dat onrecht, ontstond.

Er is eene reformatie, die geschiedt uit geestelijke zelfzucht, om gemakkelijk en goedkoop zuivere prediking te hebben; en een echte reformatie, die uit lust om met oprechtheid Jezus als Heere en Hoofd der Kerk te belijden, voortkomt, en daarom verwerpt al wat met zijn Woord in strijd is.

Er is eene reformatie, die opgaat in een vereeniging van gelijkgezinden en hooghartig zich stelt tegenover hen, die „niet medegaan". Maar ook eene betere reformatie, die ontstaat uit deernis over de verwaarloozing der gemeente, en met de Synodale Organisatie doet breken, om met meer vrijmoedigheid en ijver het afgedwaalde en gebrokene op te zoeken.

Er is eene reformatie, die begint en eindigt met het afwerpen van het Synodale juk, en het benoemen van een kerkeraad, en toch alle bestaande afgoden, breuken en bannen onaangeroerd laat; maar ook eene reformatie dieper en breder opgevat, die in huisgezin, beroep en hart doorwerkt, of daarin reeds begonnen wordt, en een „klein beginsel van gehoorzaamheid" in alle stukken vertoont.

Er is eene reformatie uit vleeschelijken ijver, met wettische verschijnselen en eigenwilligen godsdienst vereenigd, die op het geestelijk leven nadeelig werkt; maar ook een andere reformatie die, uit kracht van Jezus' bloed, door den Heiligen Geest gewerkt, een Borg niet minder dan een Koning behoeft, en geestelijke ontwakning geeft.

Lezer, welke kenmerken vertoont de kerk waartoe gij behoort, hetzij ze Hervormd of Gereformeerd heet? En indien ge gebreken ziet, breekt met de zonden, maar zoek de gevolgen te genezen. En woont ge in een ware gereformeerde kerk, zijt ge dan zelf vernieuwd, bekeerd?"

Dit is een herinnering aan Mr Dr Willem van den Bergh, van den man, die „het geweten der Doleantie" werd genoemd.

Een herinnering, die niets anders mocht zijn dan het doorgeven van wat het eigenlijke, het centrale van de boodschap was, welke God door hem aan Volk en Kerk bracht.

Honderd jaar geleden schonk de HEERE hem aan ons. Zestig jaar geleden nam Hij hem van ons weg in zijn heerlijkheid.

Maar zijn woord bleef.

En wie zijn tijd kent weet dat het óók thans, mischien zelfs wel meer dan ooit, aangrijpende actualiteit bezit!

C. V.

OP EN OM 'T KERKPLEIN

CONSERVATIEVEN

Ik heb er lang en veel naar gezocht te mogen weten wat dat toch voor lieden zijn en óf ze er zijn: conservatieven. En wat toch hun beginselen waren in vroeger tijd en in onze progressieve eeuw.

Eindelijk ben ik er achter gekomen.

Conservatieven, échte dan, zijn er nooit geweest.

En conservatieven zijn er vandaag ook niet.

Want de conservatieven zijn altijd de slippendragers van de progressieven geweest. De mannen van het behoud zijn altoos in het spoor der vooruitstrevenden gegaan. De re-actionairen altijd door de mannen van de actie in hun doen en laten bepaald.

Ik ontdekte dat zóó:

Ergens in een dorpskerk was een nieuwe organist gekomen. En met de verandering van organist was het tempo des spelens en mitsdien ook des zingens versneld. Heel de gemeente deed mee. Op één na. Die eene bleef bij het tempo der vaderen. Dat meende hij tenminste. En zoo scheen hij ook te doen. Want als er een versregel — nieuw tempo — was uitgezongen en men even pauzeerde om voor den volgende regel op adem te komen, hoorde men in die korte pauze het zwaar geluid van den man, die bij het oude dacht te blijven, de laatste lettergreep van den juist gezongen regel er uitstooten. Had de gemeente — versneld tempo — gezongen: „Zingt nu blij te moe....." dan klonk in de korte rustpauze een solo van den broeder-van-het-behoud m ó e ! " Als de man nu waarlijk het oude tempo consequent had aangehouden, dan ware hij aan het eind een heelen regel achter geweest. Dan had hij aan het einde gezongen — solo, oud tempo: „met gejuich geprezen". Maar — en daaruit bleek, hoe de man zichzelf en die hem hoorden fopte — ook bij dien laatsten regel was hij slechts één lettergreep achter. Dan zuchtte hij, al protesteerend tegen de nieuwe fratsen van dien progressieven organist, als de gemeente klaar was..... z e n .

Kijk, zoo zijn de conservatieven, de menschen van het behoud, de re-actionairen.

Ze komen wel achteraan.

Met het zingen een lettergreep.

Met de mode een enkel seizoen.

Maar ze blijven nooit een regel achter bij het zingen.

En ge ontmoet nooit een man of een vrouw, die zóó van een schilderij van Rembrandt schijnt gestapt te zijn.

De progressieven geven het tempo aan.

En de mode.

Ook in de politiek.

Ook in „de kerk".

En daarom kunnen in de kerk en in de politiek en in heel het leven die brave mannen-van-het-behoud den toon niet aangeven.

Dat moeten trouwens ook de progressieven niet doen.

De gevechten tusschen het behoud en den vooruitgang zijn slechts spiegelgevechten.

Spiegelt U er aan.

En denk aan het profetisch vermaan, dat de hardloopers en de achteraancomers beide bekeeren moet: „Tot de wet en tot de getuigenis".

Redding voor het leven is er alleen bij de normen van onzen God!

D. E. C.

* Nuchterheid!

ALOOPAKS, LOOPAKS, OOPAKS, PAKS.....

Deze week is de synode der uitbannende kerken bijeengekomen. Uit betrouwbare bron weet ik heel zeker, dat zij in verzoeking gebracht wordt, wel een koehandel te beginnen. Maar tot onzen spijt mogen we op het oogblik nog niet publiceren wat ter zake ons bekend is. We kunnen alleen maar adviseeren: vergeet geen oogblik de openbare feiten van 1944, toets alles wat deze week in de krant komt aan de maatstaven der Schrift, die dus óók leert, dat de Schriftuurlijke maatstaven alleen aan en in de nuchtere feiten kunnen worden aangelegd. Waar dus niet geschiedt, gaat men met beweerde maatstaven alles en nog wat doen behalve..... meten hetgeen juist gemeten worden moet.

Overigens: men weet dat er sprake is van zeer geheime samensprekingen van enkelen met de synodocratische deputaten. Ieder kan dus op zijn vingers narekenen, dat er een zekere formule besproken zal worden (die trouwens in de pers reeds is voorgesteld, en natuurlijk nog gewijzigd worden kan bij herhaalde geheime samenspreking).

Denk nu, indien straks over deze dingen publicaties — met eventuele juichtonen over wijd openstaande deuren — mochten geschieden, eens aan het volgende verhaaltje.

Een leeraar, aan wien ondergeteekende nog altijd dankbaar terugdenkt, leerde ons op het gymnasium eens een aardig mopje. Hij vertelde, dat eens iemand had probeeren te bewijzen, dat vele nederlandsche woorden uit het grieksch stammen. Voorbeeld was het woord „vos". Dat dier heet in het grieksch „aloopëks". Die iemand beweerde dan, dat het woord deze geschiedenis had doorlopen: eerst was het „aloopëks", toen „loopëks", daarna „achteereenvolgens: „oepëks", „pëks", „phëks", „fëks", „foeks", „foes", „fos", „vos".

Aan dat verhaaltje heb ik nog al eens teruggedacht als ik naging, wat er al na 1944 gezegd is over de zestien bindende punten, waarvan in de gansche wereld — want de waarheid is één van Verkuy's tot Greijdanus' territoir — niemand mocht afwijken. Zoek ze alle zestien op, lees

de vragen en de antwoorden, de daarop gevolgde schorsingen, en ge weet er weer alles van. Ieder moest zeggen: „alopeks“. Geen letter eraf.

Sedert dien is er telkens een lettertje afgegaan. Maar men zei: het blijft zoo als het is: alopeks. „Een ei is geen ei“, zingen de Kamper kinderen tegen Paschen; „een letter is geen letter“, zeggen soms groote menschen in en buiten Kampen. Zegt u „alopeks“? Dat is „alopeks“.

Later ging er weer een letter af. „Loopeks“ werd in een anderen mond „oepéks“. Zegt u „oepéks“? Dat is „alopeks“.

En zoo voort.

1944 is niet 1950. In 6 jaar kan men telkens wel een letter laten vallen en een vervangingsformule geven. Alleen maar: zeg, dat het blijft bij „alopeks“.

Nu is het 1950. Nu zeggen misschien sommigen doodgewoon „vos“. „Vos“. Sommigen hebben in hun laatste publieke persuitlatingen van die zestien punten één puntje in hun discussies overgehouden. Ze hebben dat volle harde woord „alopeks“ laten gaan. Ze zeggen soms „vos“. En ze vragen naar het schijnt: zijn we zóó ontvankelijk? Is dit nu het goede grieksch? Ja of neen?

Het antwoord luidde in 1944: wie ook maar één haar afwijkt van „alopeks“, of reeds niet belooft, geen haar er van af te wijken, die moet henen uit.

Het antwoord, zal dat luiden in 1950: zeg maar „vos“? Want „vos“ is hetzelfde woord als „alopeks“? Wij moeten dat afwachten. Misschien denkt iemand: dat is een grapje. Het is daarvoor geen tijd. Ik zou antwoorden: situatietekening is, als ze juist is, een zaak van ernst, en een hulpverlening tot betrachting van den ernst. Waarschijnlijk zal volgende week te zien zijn, of hier een scheeve voorstelling van wat mogelijk is gegeven werd.

K. S.

Personen of tendenzen

Dr F. L. Bos (Vlaardingen) schrijft in „De Roeper“ (25 Febr. 1950) een artikel onder het opschrift: „Weer naar elkaar toe“. Hij geeft een verhaal over zijn vroegere houding: „bij met de vrijmaking ben ik nooit geweest“, „toen anderen er allang mee klaar waren, bleef ik nog dwalen“, „altijd ben ik blijven doelen“. Dat wisten we al lang; en het kwam ook uit in de brochures, die dr Bos destijds schreef; er stond veel goeds in, maar aan het slot werd vaak weer de onzekerheid aan het woord gelaten.

Maar nu iets anders. Hij merkt op: „zelfs de diep-ingrijpende schorsingen op zichzelf genomen“ (hoe kan dat??? K. S.), vormden voor mij het groote beletsel niet. Die waren soms (! K. S.) ook wel wat („wel wat!“ - K. S.) verdiend door een optreden, dat weinig (! K. S.) behoudend was voor de kerkelijke gemeenschap“.

We ontleden dit zinnetje nu maar niet. Het is, daar zijn we vast van overtuigd, niet goed. Een schorsing moet niet „wel wat“ doch dubbel en dwars verdiend zijn. „Op zichzelf genomen“ kunnen schorsingen niet worden, bij elke schorsing moeten de gronden nauwkeurig worden gewogen (reeds om de schorsers eerlijk te bejegenen). En een optreden, dat „weinig behoudend“ is, is dan toch „behoudend“; maar een scheurmaker scheurt.

Maar dit blijft rusten. We denken aan iets anders. Dr Bos heeft in Oosterbeek II publiek verteld, dat er van „vrijgemaakte“ zijde wel agitatie gevoerd was. Toen de classis Schiedam hem vroeg: bedoelt u personen of tendensen, gaf hij — blijkens peraverslag — geen antwoord. In zijn kerkeraad waren leden, die vonden, en zeiden, dat zoo'n beschuldiging moest worden waargemaakt of anders teruggenomen. Zij namen hem die uitlating kwalijk. Toen heeft dr Bos later in den kerkeraad verklaard, dat hij geen personen, doch tendenzen bedoeld had. De conclusie Oosterbeek was daarmee van de baan geblazen (wat meer gebeurd is, door de H.H. Volten en Toornvliet). Gevolg van dit zakelijk onttrachten van zijn eigen verklaring was, dat nu enkele kerkeraadsleden zich bevredigd verklaarden en op dit punt niet meer hun bezwaren handhaafden; ze gingen de gemeente opwekken, na deze bevredigende verklaring van den predikant hem op dit punt te déchargeeren. En dr Bos kreeg toen een positiewijziging in den kerkeraad, waarop aanstonds conclusies gebouwd zijn in 't openbaar.

Wat blijkt thans?

Dat dr Bos wel degelijk aan personen gedacht heeft. Want hij weet verschil te maken tusschen schorsing en schorsing. Soms waren ze „wel wat verdiend“ door een optreden „dat..... op agitatie neerkomt“ („weinig behoudend voor de kerkelijke gemeenschap“).

Conclusie: de kerkeraad heeft zijn positiewijziging (hoezeer begrijpelijk na die verklaring: geen personen bedoeld, doch tendenzen) laten geschieden op een grond, die thans door dr F. L. Bos zelf wordt weggeslagen.

Tweede conclusie: men weet niet wat een Oosterbeek-sche „conclusie“ nu eigenlijk waard is.

Opmerking: dr F. L. Bos geeft in vage termen een trap aan broeders, maar laat na uit de officiële stukken ook maar één letter te citeeren.

En als hij zegt: „persoonlijk onrecht had moeten worden geduld“, dan stapt hij over op het standpunt dergenen, die een schorsingsgrond (die de heele kerk officieel normeert, en dus de schapen raakt) verdraaien tot een persoonlijk geval van een of ander herdertje. Dat is even misleidend als toen dr A. de Bondt van het boek van H. J. Schilder, die over de kerken van dr de Bondt schreef, verklaarde: ds Schilder schrijft een oek over zichzelf.

De duivel is op jacht. Hij „speelt er mee“.

K. S.

Ficties

Dr F. L. Bos vervolgt zijn requisitoir tegen de broeders: „Door de verkondiging van het z.g. ratificatierecht werd formeel elk gezag der meerdere vergaderingen tot een fictie“.

Antwoord: nonsens.

Wie prof. Deddens' betoog in dezen leest, zal zijn argumenten niet kunnen weerleggen. Dat kon ook dr Bos niet. En dat prof. Deddens, hoogleraar in het kerkrecht, „elk gezag der meerdere vergaderingen tot een fictie“ maakt is zelf een fictie.

Wat geen fictie is dat is dit: dr Bos loopt zelf het gezag der meerdere vergaderingen ondersteeven. Terwijl de synode besluit gaat hij „doorbreken“. En terwijl nog geen mensch weten mag, wat hij precies heeft afgesproken met de synodocratische deputaten, wordt het volk, dat nog van niets weet, al vast door hem bewerkt in de richting van: pas op, we gaan „weer naar elkaar toe“. Dit is spelen met het gezag der meerdere vergaderingen en met dat der kerken. Spelen met haar vertrouwen.

K. S.

Gaan!

Het slot van dr Bos' artikel luidt:

„Wie de gemeenschap, waarin hij verkeert, niet meer 'zegenen' kan door zijn aanwezigheid, moet m.i. dan ook niet langer wachten, maar gaan, zoodra de weg der hereniging is gebaad“.

Dat het hiertoe komen zou, wisten wij al lang. We hebben het vermoed sinds Oosterbeek. Waarom dr Bos zoo vreeselijk kwaad geweest is, toen wij destijds over Oosterbeek schreven: „een aanval op de vrijmaking als acte van trouw“ is ons altijd een raadsel geweest; hij zegt het immers eindelijk zelf zoo in zijn „blecht“? „Bij met de vrijmaking ben ik nooit geweest“. Ik wel, ik was niet bij met de noodzaak van vrijmaking (want die noodzaak was: het nemen van valsche besluiten, het opleggen van valsche bindingen, en de beantwoording van een vrijmaking van enkele besluiten met een krasse uitwijking over heel de linie). Maar ik was wel bij met het feit der vrijmaking: men verheugt zich niet over een inbraak, maar men verheugt zich wel over het afslaan van de inbraak (en van de inbrekers).

Dat dr Bos het vraagstuk zoo onhelder stelt, ligt natuurlijk niet aan eenig gebrek in denkvormen. Het verklaart zich alleen uit 't feit, dat hij allang gekozen heeft. Wat men hem daarbij kwalijk nemen moet, is het niet voor het front komen met zijn conclusies en afspraken. Eerst moesten we allemaal bidden voor Oosterbeek. Maar geen mensch mocht bidden voor zijn geheime

Tusschen Kuyper en Barth (IV)

POP. WETENSCH. SCHETSSEN

IV. CORRECTIES OP BARTH?

6) Reeds in de beoordeeling van het vorige deel schreven wij, dat Barth er bij dr Berkouwer gunstiger afkomt dan vroeger. Herhaaldelijk meent hij te kunnen wijzen op „correcties“ bij Barth, vergeleken met eerdere uitspraken van dezen theoloog. De vraag is nu: kan hier werkelijk van „correcties“ worden gesproken? Tot onzen spijt moeten we nu reeds concluderen, dat deze „correcties“ meermalen „constructies“ van dr Berkouwer zijn en in Barth „in“ worden „gelezen“. We geven enkele voorbeelden.

Zoo in het tweede deel, waar Berkouwer tot de conclusie komt: „Wie deze uitspraken (door hem boven geciteerd) van Barth bestudeert en ze lezen wil in het licht van geheel Barth's dogmatiek, zal er niet in kunnen lezen een loochening van de heiliging. Dat moge meermalen zoo schijnen in de krasse antithetische uitspraken, waarin hij zich verweert tegen de „ingestorte genade“, als grondslag der rechtvaardiging, maar wie Barth's beschouwingen over de dankbaarheid der kinderen Gods in rekening brengt, zal moeten erkennen, dat het hier niet gaat om erkenning of loochening van de heiliging, maar om de aard van deze werkelijkheid“ (72). Bewijs? Barth erkent, dat het in zijn oppositie tegen het Roomsche habitusbegrip gaat om het „im Glauben durch das Wort und den Heiligen Geist bestimmten Sein des Menschen“ (K.D., 1, 2, pag. 440). Maar wat constateeren we, als we deze plaats controleeren? Dat het enkele uit het verband van een zin gerukte woorden van Barth zijn, die in hun verband gelezen, in een geheel ander licht komen te staan.

Barth opponeert nl. in dit verband tegen een uitdrukking van de oude Gereformeerden, die van de liefde spraken als een habitus a Spiritu Sancto infusus, d.w.z. een „hebbelijkheid“ ons ingestort door den H. Geest. Die oude Gereformeerden beleden in deze terminologisch wel aanvechtbare woorden, dat onze liefde reële, werkelijk presente vrucht van Gods Geest in ons leven is. Barth opponeert tegen deze uitdrukking. Ze zou de „vrijheid“ der genade aantasten, maar tenslotte schrijft hij, met zijn weergaloos vermogen oudere gereformeerde theologen modern dialectisch te interpreteren: „Gemeint war mit diesem bedenklichen Ausdruck (nl. de boven geciteerde) doch wohl das Richtige: wir haben die Liebe nicht (!) in jenen „Akten“ (!) zu sehen und zu verstehen, in welchen sie Gott bald dargebracht, bald auch nicht dargebracht wird, sondern in dem (en dan volgt het citaat van dr Berkouwer) im Glauben durch das Wort und den Heiligen Geist bestimmten Sein des Menschen“. A) Is dit citaat uit

het verband gerukt of niet? Wat beteekent het, dat het „Sein“ van den mensch door Woord en Geest „bestimmt“ is? In ieder geval niet, blijkens het compleete citaat, dat er werkelijke akten van liefde door Gods Geest in ons leven gewerkt kunnen worden. Het blijft bij een „bestimmt“ zijn in het geloof door Woord en Geest en wie weet, hoe Barth het geloof ziet als een Augenblicks-gebeuren verstaat, hoe hier in feite de presentia salutis, de werkelijkheid van het heil in ons leven geloofend wordt.

Precies eerder staat het met de overige citaten, die de auteur in dit verband geeft. Op blz. 73 betoogt hij, dat het Barth er vooral om te doen is te laten zien, dat de liefde van ons gegrond is in de liefde Gods en dat dit een onomkeerbare relatie is. Maar waarom eindigt de schrijver het citaat juist daar, waar Barth vervolgt: „Die Liebe ist nur und kann nur sein wollen die gehorsame Aufrichtung der Zeichen der göttlichen Gnade“ B) En wie weet, wat Barth onder „Zeichen“ verstaat en hoe hij ook door dit woord weer wil wegdreneren, dat Gods liefde werkelijkke presente vruchten draagt in ons leven en niet maar „Zeichen“ nalaat van haar blikseminslagen, staat verbaasd toe te zien, dat de citatennoterende pen van dr Berkouwer juist bij deze woorden stopte.

Nog sterker is het spel met de citaten bij het derde citaat van Barth, dat Berkouwer op pag. 73 aanvoert ten bewijze, dat Barth de heiliging niet loochent, maar alleen over haar specifieke aard wil handelen. We schrijven thans het citaat af, zooals het in Barth's dogmatiek te vinden. We spatiëren alleen de woorden, die dr Berkouwer heeft weggelaten.

Barth schrijft dan: „Wie sollte die Liebe zu Gott untätig sein können? Sie ist ganz Tätigkeit, aber ganz als Antwort des Menschen auf das, was Gott zu ihm gesagt hat. Als solche Antwort ist sie Werk und hat sie auch Werke. Sie ist aber Werk, und sie hat Werke darin, dass sie Zeugnis des Werkes Gottes und eben damit Preisgabe alles Selbstruhms und aller Ansprüche ist“ (K.D., I, 2, 442). C)

De gespateerde woorden zijn door dr Berkouwer weggelaten en het slot van het citaat is aan het eerste gedeelte verbonden, doordat dr Berkouwer beide gedeeltes aan elkaar lascht met de woorden: „al is ze tegelijk“.

Wie nu het geheele citaat rustig overweegt, komt tot de conclusie, dat zonder de gespateerde woorden het aardig positief klinkt. De liefde heet hier activiteit te bezitten en werken te verrichten. Wel, wel, werken door onze liefde! Men zou haast gaan denken, dat Barth zoo ongeveer gereformeerd

denkt over de positieve heiliging. Maar wie verder de gespateerde woorden leest, constateert al spoedig, dat daar juist dynamiet gelegd wordt onder alles wat tot duivelse betoogd is. Want de liefde is werk en heeft werken in haar getuigenis zijn van Gods werk! Nu zijn we weer even ver als daar straks. Want met „Zeugnis“ bedoelt Barth het residu van het nimmer continue, nooit in ons platte vlak ingaande en daarin met ons meegaande werk Gods. Zoo is de H. Schrift „Zeugnis“ van de Openbaring, van het Wort Gottes, dat door onze werkelijkheid heenflitst, maar daarin niet neergelegd wordt, daarin niet met ons meetrekt. Trek de lijn door en ge ziet hetzelfde bij de liefde. Gods liefde trekt nooit zoo met ons mee, dat ze in ons leven concrete blijvende vruchten doet rijpen. Alleen maar „Zeugnisse“ laat ze achter, als de sporen van haar inslag.

Dr Berkouwer moet dit ook gevoeld hebben, waarom laat hij anders deze zoo betekenisvolle woorden zonder nadere aanduiding midden uit dit citaat weg?

We meenen daarom, dat een nadere beschouwing van deze citaten heel het betoog van dr Berkouwer, dat er bij Barth van heiliging in den zin van de gereformeerde theologie gesproken zou kunnen worden, omverstoort.

Hetzelfde op den klank af citeeren, zonder zich rekenschap te geven van den werkelijken inhoud der termen en het verband, waarin ze neer geschreven worden, treffen we aan op pag. 113 van Geloof en Heiliging.

Ook daar meent dr Berkouwer een zekeren vooruitgang bij Barth te kunnen constateeren. Hij heeft eerst, en nu werkelijk critisch, beschreven Barth's beschouwingen over het kindschap Gods, die uiteraad een eschatologisch karakter dragen. Barth had betoogd, dat het noodig is onze wedergeboorte en ons kindschap „vorbehaltlos eschatologisch“ te verstaan (111). Maar Berkouwer had daartegenover betoogd en terecht: „Het is onmiskenbaar, dat de Schrift op 'n andere wijze over 't kindschap Gods spreekt“ (112).

Maar de auteur meent, dat daartegenover andere uitspraken te stellen zijn, die deze eerdere uitspraken schijnen te corrigeren. En nu lezen we weer met bijzondere aandacht, welke bewijzen daarvoor worden aangevoerd. Het zijn vooral enkele uitspraken uit de Kirchliche Dogmatik van 1940 en 1942, die thans als correctie op de uitspraken over het „eschatologische“ kindschap van 1930 moeten fungeren.

Dr Berkouwer voert daar vooral twee bewijzen voor aan: in de eerste plaats dit citaat: „Rechtfertigung heisst also wirklich: totale und radikale Annahme des Sünders und also totale und radikale Umkehr und Verwandlung des Seins und Tuns, in welchem er, ohne sich zu entschuldigen, ohne sich selbst rechtfertigen zu können vor Gottes Richterstuhl erscheint, Gott